

Nr 205

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ökad utbildning av bilreparatörer.

(2:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lodeni*us och *Georg Carlsson* (I: 435) och den andra inom andra kammaren av herr *Persson* i Norrby (II: 527), har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående utbildning av bilreparatörer och att förslag i ärendet framläggas vid 1957 års riksdag.

I motionerna har anförts bland annat följande.

Behovet av bilreparatörer är f. n. och kommer under de närmaste åren att vara mycket stort. Ungefär 20 000 reparatörer är enligt uppgift från Bilverkstädernas arbetsgivareförbund i verksamhet, men för att kunna ersätta avgången av reparatörer samt för att kunna genomföra den utvidgning, som behövs i och med att bilparken ökas, är en utbildning av ungefär 2 400 bilreparatörer per år nödvändig under den närmaste femårsperioden. Emellertid beräknar man samtidigt, att bilarnas hållbarhet ökas och att en rationalisering kan genomföras vid bilverkstäderna, varför denna siffra sjunker något, dock icke lägre än till 8 000 för hela perioden.

Vid yrkesskolorna utbildas f. n. endast ca 300—400 reparatörer per år. En viss utbildning förekommer ävenledes vid inbyggda skolor och i någon mån på s. k. lärlingskontrakt (som dock inte visat sig särskilt populära). Ändå ger dessa utbildningsgrenar långt ifrån vad som behövs i fråga om reparatörer.

Enär denna fråga både för bilägarna och för allmänheten är av stort intresse såväl med tanke på driftsäkerheten hos motorfordonen som med tanke på trafiksäkerheten, anser jag att åtgärder är nödvändiga för att vidga utbildningen av bilreparatörer. Härvid har man enligt min mening två vägar att välja på, antingen att avsätta viss del av bilaccismedlen för denna utbildning eller att anvisa ett särskilt anslag under åttonde huvudtiteln för utbildning av bilreparatörer.

Statsutskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning.

Skolöverstyrelsen har anfört huvudsakligen följande.

Vid den praktiska yrkesorientering, som bedrivs i enhetsskolan och folk-skolan, har det under de senaste åren visat sig, att bland de yrken, i vilka pojkarna önskar praktisera, är bilmekanikeryrket ett av de mest uppskattade. Varje år har det uppstått svårigheter att anskaffa ett tillräckligt antal praktikplatser för att tillfredsställa alla önskemål om praktikarbete som bilmekaniker. Bland ungdomen synes sålunda ett stort intresse för yrket vara för handen.

Inom enhetsskolans ram har ett antal elever i klass 9 y fått en förberedande yrkesutbildning i bilmekanikeryrket. De har därvid placerats dels enskilt hos någon företagare i branschen dels i grupp vid någon motorverkstad. I intetdera fallet har resultatet varit helt tillfredsställande. Från överstyrelsens synpunkt vore det önskvärt, om bilmekanikerutbildningen i klass 9 y kunde förläggas till yrkesskola. Frågan om omfattningen av utbildningen i sin helhet och behovet av utbildad arbetskraft inom branschen undandrar sig överstyrelsens bedömande.

Överstyrelsen instämmer i motionens syfte.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har anfört bland annat följande.

I motionerna anges att behov föreligger av en utbildning av ungefär 8 000 bilreparatörer under den närmaste femårsperioden, d. v. s. c:a 1 600 per år. Det är självklart att en betydande grad av osäkerhet måste vara förenad med en prognos av det slag varom här är fråga. Inom överstyrelsen utförda beräkningar ger dock vid handen att behovet av bilreparatörer ungefär torde uppgå till det nämnda antalet. Sannolikt kommer behovet till och med att vara något högre än nu angivits.

Vid skolor och kurser under överstyrelsens inseende har hittills utbildats ungefär 400 bilreparatörer per år. Det föreligger sålunda en betydande skillnad mellan det beräknade behovet av bilreparatörer och yrkesskolornas hitillsvarande utbildningsmöjligheter. Till följd av olika vidtagna åtgärder i syfte att öka yrkesskolornas kapacitet på detta område har denna under innevarande läsår ökat med ungefär 30 % i förhållande till vad nys angavs. Denna kapacitetsökning har kommit till stånd genom tillkomsten av inbyggda skolor och företagsskolor.

Överstyrelsen har i samråd med Bilverkstädernas arbetsgivareförbund och några av de större bilfabrikerna och importörerna vidtagit åtgärder för en ytterligare ökning genom att få i gång inbyggda verkstadsskolor. Resultatet av denna verksamhet kan emellertid icke överblickas förrän till hösten. Anledning finnes emellertid att bedöma utsikterna till ett gott resultat såsom gynnsamma; inom bilbranschen synes nämligen föreligga ett stort intresse för att få detta utbildningsproblem löst. Även vid de kommunala verkstadsskolorna kommer att anordnas ett ökat antal avdelningar för utbildning av bilreparatörer.

Framhållas må att man av olika anledningar har att vänta en stegring av den enskilda arbetarens kapacitet, en utveckling som kommer att minska rekryteringsbehovet. Faktorer som verka i denna riktning är bland annat en allt mer enhetlig vagnpark, rationalisering av verkstadsarbetet genom införande av tids- och arbetsbesparande instrument och specialverktyg samt genom ytterligare specialutbildning av arbetskraften. Vid yrkesskolorna kommer sålunda att anordnas fortbildningskurser för bilreparatörer enligt undervisningsplaner utarbetade av överstyrelsen i samarbete med organisationer och företag inom branschen. Nämnas må att kurser planlagts i motortrimning, bromsservice, styrnings- och framvagnsservice och dieselservice samt rörande mekaniska kopplingar, mekaniska växellådor och bakaxelväxlar. Denna fortbildningsverksamhet avses börja höstterminen 1956.

Utbildning av bilreparatörer äger rum icke endast vid yrkesskolorna utan jämväl vid de omskolningskurser för arbetslösa som anordnas av överstyrelsen. Omfattningen av dessa kurser kan variera från det ena året till det andra på grund av att de alltid avpassas efter det föreliggande omskolningsbehovet. För närvarande är kurser anordnade i Eskilstuna, Näs Kungsgård, Umeå och Örebro för omskolning till bilelektriker, i Motala, Näs Kungsgård

och Vindeln för omskolning till bil- och traktormekaniker och i Stockholm för omskolning till bilservicemekaniker. Vid dessa omskolningskurser utbildas för närvarande omkring 80 personer per år; detta antal ingår i det i det föregående återgivna totalantalet årligen utbildade bilreparatörer.

Avslutningsvis må nämnas att de anslag, som av överstyrelsen disponeras för bestridande av kostnaderna för den i det föregående berörda utbildningsverksamheten har karaktär av förslagsanslag.

Utskottet får erinra om att föredragande departementschefen vid framläggande av propositionen nr 1955:138 om utbyggnad av yrkesutbildning m. m. förklarade att han icke vore beredd, något som icke heller syntes nödvändigt, att för det dåvarande taga ställning till utbyggnaden för varje särskild näringsgren. Departementschefen förklarade vidare att allteftersom utbyggnaden av yrkesskolorna fortskrede skolorna givetvis finge större betydelse för rekryteringen till arbetsmarknadens olika yrken och yrkesområden. Man måste, framhöll departementschefen, vid den lokala, regionala och centrala planeringen se till att icke en subjektiv efterfrågan från ungdomarnas sida på utbildning för ett visst yrke eller område ledde till överdimensionering med hänsyn till arbetsmarknadens behov av arbetskraft för området i fråga. Departementschefen vore emellertid helt övertygad om att de ansvariga myndigheterna genom att engagera arbetsmarknadsexpertis i planeringen skulle kunna undvika en ödesdiger över- eller underdimensionering.

Utskottet anslöt sig i sitt av riksdagen godkända utlåtande (1955:138) till departementschefens ståndpunkt och beslöt att väckta motioner (I: 487 och II: 607) om en intensifiering av bilmekanikerutbildningen icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. I samband med behandlingen av motionerna uttalade riksdagen att riksdagen förutsatte att näringslivet samt de ansvariga planeringsorganen och yrkesskolornas huvudmän skulle ha sin uppmärksamhet riktad på bilverkstadsbranschens yrkesutbildningsbehov.

Av överstyrelsens för yrkesutbildning yttrande över de nu föreliggande motionerna framgår, att utbildningskapaciteten för bilreparatörer sedan år 1955 avsevärt ökat. Vid skolor och kurser under överstyrelsens inseende utbildades intill detta år cirka 400 reparatörer per år, varav cirka 300 vid inbyggda skolor och verkstadsskolor. Enligt vad utskottet under hand inhämtat har emellertid antalet elever därefter successivt ökat och uppgår från höstterminen 1956 i första årsklassen av den treåriga utbildningslinjen till 700. Vidare ha båda parter på arbetsmarknaden visat stort intresse för de fortbildningskurser, som planeras enligt undervisningsplaner, utarbetade av överstyrelsen i samarbete med organisationer och företag inom branschen. Även denna verksamhet torde kunna påverka utvecklingen i gynnsam riktning. Jämväl vid de omskolningskurser för arbetslösa, som av överstyrelsen anordnas, kommer deltagarantalet från och med år 1957 att öka.

Med hänsyn till den ståndpunkt, som intagits av 1955 års riksdag samt på grund av den i det föregående redovisade väsentligt förbättrade utbildningssituationen inom förevarande yrkesgren, synes enligt utskottets me-

ning ytterligare åtgärder från statsmakternas sida för att stimulera ifrågasvarande utbildning för närvarande icke vara påkallade.

Utskottet hemställer alltså,

att motionerna I: 435 och II: 527 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 november 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 202.